

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list

UREDNIŠTVO:

ŠKOF GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 18.

TELEFON ŠTEV. 552.

SPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 8.

vsak dan splošno, vsak dan dodatno in posebno.

Glavna redakcija: V Ljubljani na pošti: Dn 28 —, mesecnost Dn 30 —.

Reklamni se ne vračajo. — Oglasni po tarifi.

Pismena vprašanja naj se priloži s število in odgovor.

Rabna pri poštom ček. urada št. 13.522.

Nevarno stališče

V polemiki s hrvatskimi in slovenskimi strankami odklanja radikalno časopisje z vso doslednostjo zahtevo, da bi morala v vladi biti zastopana tudi večina Slovencev in Hrvatov. To srbijansko časopisje trdi, da zahteva ustava samo to, da ima vlada za seboj večino v skupščini, kako pa je ta večina sestavljena je čisto stranskega pomena. Kakor je formalno in navidezno to stališče srbijanskega časopisja pravilno, tako pa je stvarno popolnoma zgrešeno. Je sicer res, da se ne more priznati Hrvatom ali Slovencev pravice nekakega veta in da bi bila sestava vlade sploh nemogoča, če se za vlado ne bi izjavila najmočnejša hrvatska ali slovenska stranka. Če bi obstajal tak veto, potem bi dejansko prišli do nevzdržnih razmer in zato je zakonodajalec določil, da zadostuje za vlado, če ima za sebe večino v skupščini. Ampak taka večina še ni ideal, temveč samo minimum tega, kar mora imeti vsaka vlada, da v parlamentarni državi sploh obstoji.

Ta minimum pa ne sme postati norma, ker bi v tem slučaju prišli v ravno tako nevzdržne razmere, kakor če bi mogla večinska hrvaška ali slovenska stranka diktirati sestavo vladi. Kajli po tem mnenju bi mogla biti tudi desetletja dolgo sestavljena vlada iz samih srbskih politikov in vlada Srbov, Hrvatov in Slovencev bi postala dejansko samo vlada Srbov. Ni resnega politika, ki ne bi izprevidel ogromne nevarnosti, ki bi nujno iz tega dejstva nastala za državo. Zakaj tudi pri najboljši volji — a ta je po izkušnjah le izjemna — ne more razumeti srbski politik potrebe Slovencev tako ko slovenski. Posledica tega mora biti, da bodo slovenski interesi stalno zapostavljeni, to pa zopet mora povzročiti da zanimanje za državo pade, more pa roditi še usodepolnejših posledic. Zato tudi še ni bilo pri nas vlade, ki se ne bi potrudila, da vsaj na zunanjo pokaže, da ni vlada samo Srbov. In če ni bila v koalicijski s hrvatsko ali slovensko stranko, potem je skušala vsaj svoj delokrog razširiti na vso državo in zbrati po vsej državi svoje pristaše, da je vsaj tako mogla reči, da je vlada tudi Slovencev in Hrvatov.

Bilo je tudi dosti upanja, da se velikim srbskim strankam razširjenje na vso državo tudi posreči, če bi stranke tudi dejansko izvajale slovensko ali hrvatsko politiko. Toda tega stremljenja ni bilo in razširjenje je bila le dekoracija, ki naj prikrije samsrbsko stališče in ker so Slovenci in Hrvati to poznali, zato so tudi vsa ta stremljenja doživela popoln neuspeh in danes ima tako radikalna, ko demokratska stranka med Hrvati in Slovenci manj pristašev ko leta 1918.

Prav tisti neuspeh pa mora tudi doživeti vsaka vlada, ki ne bo dejansko upoštevala potreb Slovencev in Hrvatov. Hrvati in Slovenci bi se nujno morali obrniti od take vlade in ker vlada vedno reprezentira državo, bi tudi postali bolj mrzli do države. Razvoj pa bi mogel iti v tej smeri še naprej in kaj bi rečil potem, si lahko misli vsak, kdor le količkaj razsodno misli.

Zato mora veljati v naši državi načelo, da se sicer more sestaviti vlada tudi brez Hrvatov in Slovencev, da pa sme biti taka vlada le provizorij, ki ga je treba čim prej odpraviti. Kako je to načelo pravilno, spozna takoj vsak srbski politik, če bi se enkrat zgodilo, da bi se vlada sestavila brez Srbov, kar je na vse zadnje tudi mogoče, vsaj teoretično.

Vsaka vlada mora zato skrbeti, da pritegne za svoj delovni program tudi za-

Davidović vrnil mandat.

Beograd, 23. decembra. Ljuba Davidović je ob 5. in pol odšel na dvor, kjer se je mudil do 7. in četrt. Med tem časom so ga novinarji ča ali pred dvorom. Zbiranje novinarjev je pobudilo veliko pozornost meščanstva, ki je z velikim interesom pričakovalo, kaj bo z Davidovičevim mandatom. Polagoma se je zbrala tolika množica ljudstva, da je morala četa orožnikov vzdrževati red pred dvorom. Privrelo je toliko ljudstva, da se je moral za nekaj časa tudi promet prekiniti. V ostalem se opaža, da je vsakokrat pri prejšnjih krizah, kadar je dobil mandat Davidović, velika množica ljudi z največjim interesom spremljala vsako kretanje Ljube Davidoviča.

Ko je prišel Davidović z dvora, ga je takoj obstopila množica ljudstva, ki ji je Davidović rekel: »Vrnili sem mandat.«

»Pa niste morda dobili kakšnega drugega mandata?«

»Nisem.«

»Zakaj ste bili tako dolgo na dvoru?«

»Davidović se je hotel izmuzniti temu vprašanju in je odgovoril: »Eto jaz sem star človek, pa sem se hotel malo ogreti.«

»Kaki razlogi so vas vodili da ste vrnili mandat?«

»Mandat sem vrnil zato, ker radikali

niso hoteli prislati na to, da pojdejo v vlado.«

»A kaj je z blokom?«

»Za sedaj nič. On ostane v rezervi. Nimam več nikake odgovornosti, zvalil sem jo s sebe.«

Nato je krenil Davidović spremljan od velike množice ljudstva proti narodni skupščini. Med spremljajočim ljudstvom je bilo čuti večkrat vzklike: Živio, čika Ljuba! Šele pred narodno skupščino je žandarmerija zaustavila publiko. Davidović je odšel z novinarji v skupščino, kjer so ga v predsedništvu demokratskega kluba pričakovali njegovi prijatelji. Tu je Davidović obvestil svoje tovariše o avdianci.

URADNO POROČILO O POTEKU KRIZE.

Beograd, 23. decembra. O poteku krize je bil sinoči izdan iz predsedništva ministrskega sveta ta-le službeni komunikat: Ljuba Davidović je potem, ko je razložil kralju potek razgovorov z vsemi predstavniki skupin in ko je sporočil, da je radikalni klub odbil sodelovanje v vladi, ki bi jo on sestavil, vrnil kralju mandat.

Uzunović je zopet poverjen s sestavo vlade.

Beograd, 23. decembra. Sinoči je bil pozvan na dvor Uzunović in se je tam zadržal do 10. in pol. Odtod je odšel v predsedništvo vlade. Na vprašanje, ali je dobil mandat, je odgovoril: »Dobil sem ga. Nj. Vel. kralj mi je poveril mandat, da poskusim sestaviti delovno vlado. Mandat je neomejen.«

Ali je vezan?

»Ni vezan, ampak tak, da se more delati z vsemi skupinami, ki hočejo delati na poznanim programu in na problemih, ki so objavljeni.«

Ali bo nočoj še kaj?

»Ne bo, ne bo. Utrujen sem. Nekaj se ne počutim dobro.«

Nato je Uzunović odšel domu. Z njim je šel tudi Andra Petrovič, ki je dejal, da nima nobenega komunikata.

Beograd, 23. decembra. 10 minut pred 10. je prišel z dvora Ilija Mihajlovič in

odšel v kabinet Andre Petroviča, kjer se dela na stilizaciji komunikata. Na vprašanje novinarjev, ali se bo nočoj kaj izvršilo, je odgovoril: »Izgleda, ne vem — — Preden je odšel domu, je novinarjem na vprašanje, ali naj grejo do kralja ali pa naj še čakajo, odgovoril: Nikar ne pojdite! Lahko se zgodi še kaj interesantnega.«

Točno ob 10. je prišel na dvor pri zadnjih vratih Uzunović. Šel je naravnost k kralju. Neki radikalni poslanec je izjavil: »Mi vemo, kako se bo cela stvar razvila. Bili smo danes v razgovorih z njimi, to je s centuramaši. Nočoj se je aludiral na to, da mora dobiti mandat za sestavo nove vlade Uzunović. Ker pa je malo upanja, da bi imel Uzunović uspeh, bi se moralo iti na volitve. Ako se ne zgodi kak čudež, potem se bo stvar tako završila.«

KOMENTARJI DAVIDOVIČEVEGA NEUSPEHA.

Beograd, 23. decembra. Vest, da je Davidović vrnil mandat, je izvala veliko senzacijo, ker se je popoldne začela situacija tako zapletati, da se je zdelo, da bo Davidović vendarle še enkrat skušal priti v stik z radikali in nato sestaviti delovno vlado. Demokrati o zadrževali, da predstavlja Davidović o priliki teh razgovorov 140 poslancev in torej odpade razlog, ki je vodil radikale, da odbijejo vsak razgovor z Davidovičem. Pričakovalo se je nadalje, da se bodo v teku večera današnjega dne razgovori nadalje-

vali. A ni bilo mnogo izgleda za udeležitev Davidovičevega mandata po sporazumu, ki se je dosegel za utvaritev parlamentarnega Davidovičevega bloka. Vsekakor je imel Davidović razloge, da ni bil uverjen o možnosti realizacije svojega mandata in je bil tako prisiljen, da ga vrne.

Sedaj, ko se pojavlja vprašanje, kako se bo razvila situacija, pride Aca Stanović v Beograd in politični krogi mislijo, da bo tudi on pozvan v avdienco. Ob 7. in četrt. takoj po odhodu Davidoviča, je bil poklican na dvor predsednik skupščine Marko Trifković.

ke. Vstop v vlado hočejo istovetiti s kapitulacijo in šele po izvršenem nemoralnem dejanju bi sprejeli drugo stranko v svoj krog. Ni treba še posebej poudarjati, da so taki nazori čisto napačni. Smo mlada država, v kateri državljanska zavest še ni na višku. Zato pa je treba opustiti vsako stvar, ki bi mogla zavesti skupnosti škodovati in zato ne škoduje zlepa kdo državi tako zelo, ko tisti, ki misli, da se sme trajno vladati brez Slovencev.

Naj sedanja kriza ne poda te nevarno napačne rešitve.

Radićev načrt.

RADIĆEV NAČRT SPLOŠNEGA OPOZICIONALNEGA BLOKA PROTI RADIKALOM NEIZVEDLJIV.

Beograd, 23. decembra. Glede na večerajšnji sestanek Ljube Davidoviča s Stjepanom Radićem se je razširila vest, da se formira opozicionalni blok, ki naj bi napram radikalom nastopal kot enotna organizacija in bi kot taka vodila z njimi razgovore. V prvem momentu se ni dalo ugotoviti, kak značaj naj bi imel ta blok. Na to vest je izjavil Pribičević: »Mi vodimo samostojno politiko. Rekel sem Davidoviću, da nimam nič osebno proti njemu, a ne verujem, da bi mogel sestaviti vlado.« Tudi pri drugih parlamentarnih skupinah ni nič odločenega v pogledu tega bloka. Skupina Ljube Jovanoviča tudi ni stopila v tak blok in si prizadeva, ohraniti dobre odnose s centurmom, da bi se nekega dne lahko povrnili v radikalni klub ali pa da sodelujejo s centurmom. Potemtakem bi se moralo delo glede bloka nadaljevati, vendar pa je važen sestanek Radića in Davidoviča zaradi zblizanja.

ST. RADIĆ O NAMERAVANEM BLOKU.

Beograd, 23. decembra. Stjepan Radić je večeraj popoldne, ko je prišel s konference z Davidovičem, rekel novinarjem: »Danes sem se prvič v življenju razgovarjal z Davidovičem o sestavi vlade široke koncentracije. Ako zbere Ljuba Davidović vse, kar more in ako se potem zopet ponudi radikalom, radikali ne bodo odbili koalicije tako, kakor so sedaj ko niso pomislili na poledice. Ako radikali to store, potem smo mi vsi skupaj. Ako vse odbijejo in dobi mandat Trifković ali Uzunović, se bomo kot celota pogejali in staveli pogoje, ki jih lahko sprejmejo, ako hočejo. Radikalom ni bilo treba delati brez nas. Boljše je, da se vse skupno dela in učvrsti. Rekel sem Davidoviću, da more na našo pomoč popolnoma računati in sem dejal, da je lahko tudi Pribičević v vladi. Pribičević je častihlepen, pa naj gre v vlado. Jaz ne grem, čeprav gredo vanjo vsi šefi. Jaz bom ob strani in bom pomagal. Treba je sestaviti veliko nacionalno vlado in potem bomo veliki. To je glavno za svet. Davidović mi je rekel, da ima tudi druge informacije, a o tem ni treba sedaj govoriti. Kakor so se naši deset let borili, da ustvarijo to državo, moremo mi biti šest mesecev pametni, da jo rešimo.«

TRIFKOVIĆ JE LE PREDSEBNIK SKUPŠČINE.

Beograd, 23. decembra. Marko Trifković je prišel z dvora ob 9.10. Na vprašanje, ali ima mandat, je rekel: »Nimam mandata. Bil sem ves čas samo na maršalatu dvora.« Na ponovno vprašanje novinarjev, ali ima mandat, je odgovoril: »Jaz sem predsednik skupščine.«

PANTA GAVRILOVIĆ — UMRL.

Atene, 23. decembra. Tu je umrl naglo smrti naš poslanik Panta Gavrilović.

SAMOMOR MADJARSKEGA NOVINARJA.

Budimpešta, 23. decembra. Sinoči je izvršil samomor novinar Julij Barabas, urednik »Nepsava«, ki je bil obsojen zaradi nekega članka na dve leti ječe. Zaradi boleznij je bil začano puščen na svobodo. Nadejal se je, da mu bo podelena amnestija, kar pa se ni zgodilo. Bil je pozvan, da 3. januarja nastopi kaznen. Tega pa ni hotel storiti, temveč je vzela brom in kokaïn in si prizrejal žila

Dr. Vladimir Ravnihar:

Oblastnih skupščin svitlj in senčne stran

Mnogo kritike je moral prenesti zakon o oblastni in sreski samoupravi. Po eni strani obznanje po drugi — krležaj ga. Pretiravanje na obeh straneh. Prava bo pač zlata sredina. Ni dvoma, da je zakon še daleč od vzora kakega zakona, ki bi zajamčil resnično samoupravo kar sploh je razumeti s tem pojmom. Prav tako pa je res, da vzdržijo vsako primero »deželni redom«, kakor je bil n. pr. veljavna za »vojvodino Kranjsko«.

Omalovaževanje njegove jasne odločbe, da je v treh mesecih, ko stopi zakon v veljavo (1. 1927), izvesti volitve za oblastne skupščine, je dati na rovaš politike. Enako, da se je proti zapovedi zakona — naj mi ne zameri gospod minister notr. zadev — da se morajo volitve članov oblastne skupščine vršiti prvo nedeljo v mesecu oktobru ter da je oblastno skupščino sklicati vsako leto na dan 5. novembra, razpisalo volitve na 23. januar ter skupščine sklicalo na 23. februar 1927. Odgovor na dotične interpelacije, ki jim ne bo lahak, naj si gospodje veliki župani že daes pripravijo.

Abstrahiram tudi od dejstva, da je politika pri snovanju zakona vobče imela svojo prvo besedo. In sicer ona okoskrčna politika, ki vidi bodisi zavestno, bodisi podzavestno strahove na vseh koncih in krajih.

Na račun te politike gre, ako se je n. pr. ljubljanski oblastni pripojil Kastav, mariborski pa Medjimurje. Zabriskati meje med »plemenic«. Naturam si expellat furca... Na isti račun ako po uredbi o razdelitvi države na oblasti geometrični liki teh 33 oblasti posamično ne smejo šteti več ko po 800.000 prebivalcev. Nehote nas to spominja zloglasne avstrijske volilne geometrije.

Smatram za veliko hibo, da se je »ograničilo« oblasti zgolj po matematičnem kriteriju števila prebivalcev, ne pa po stvarni skupnosti, ki bi dala najboljšega jamstva za uspešno rešitev tako malih kakor velikih gospodarskih, kulturnih in socialnih vprašanj. 33 oblasti je za naš razmeroma mali teritorij in za naših 12 milijonov ljudi odločno preveč. V Avstriji je bilo samo 16 deželnih zborov. Dušili nas bodo režijski stroški, ki za eno oblast ne bodo dosti manjši, nego bi bili za ozemlje dveh treh oblasti skupaj. Ne glede na to, da se bodo morali zapostavljati večji problemi. Te hibe ne more docela paralizirati določba čl. 88, da se smeta za izvrševanje ekonomskih in kulturnih poslov (socialnih ne?), ki bi zahtevali skupno delovanje, dve ali več oblasti združiti. Čeprav se ta določba ugodno razlikuje od one določbe »deželnega reda Kranjskega«, ki pravi da se »deželni zbor ne sme v dogovor spuščati a nobenim zastopom kake druge dežele (kronovine)«. Tudi politikum!

In za veliki politikum se je menda smatralo, ko se poslancev v oblastni skupščini ne pozna s tem imenom, ampak jih zakon dosledno imenuje: člani oblastne skupščine. To zato, da si ne bodo preveč domišljevali in ne prisivajali preveč moči.

Za najtehtnejši prigovor zakonu o oblastni samoupravi velja, češ da nam ne nudi avtonomije zlasti ne takoimenovane »zakonodajne avtonomije«, kakor jo je bil zajamčil »deželni red« n. pr. za Kranjsko. Če pa si stvar pobliže pogledamo, vidimo, da ta prigovor v resnici ni tako tehten.

Res je, da je imel bivši deželni zbor v »deželnih zadevah« pravico nasvetovati in dovoljevati zakone. dočim ima oblastna skupščina pravico izdajati lastne uredbe o vseh stvarih svoje pristojnosti. Razlika med zakonom in uredbo (naredbo) nam tolmači sam zakon o oblastni samoupravi, ko pravi, da imajo oblastne uredbe obvezno moč za posameznike in za gosposko, toda vsa središča kakor tudi državni svet in upravna sodišča imajo popolno pravico, ocenjevati zakonitost oblastnih uredb. Take recenzije, ki je mogoča nad uredbo, nad zakonom ni.

To je pa tudi edina razlika, kajti v ostalem imajo uredbe prav tako »obvezno moč« kakor zakoni. Predaleč bi me zavedlo, da bi se spuščal v podrobna izvajanja. Hočem le ugotoviti, da uredba ko zakonu o oblastni samoupravi mnogo bolje varuje načelo avtonomije ali samouprave, kakor pa zakoni v smislu bivšega deželnega reda.

Zakon je moral potrditi — cesar, ako je hotel biti veljavna. Cesar ni bil pri tem vezan na nobene norme. Šlo je po mili volji. Pa naj je bil zakon še tako zelo v okviru državnih zakonov in v meah deželnega reda, če ni našel milosti v očeh vlade, ga pač ni predložila cesarju v potrditev. In če je sedaj veliki župan gospodar položaja, je bil prej cesarski namestnik ali deželni predsednik in končno ministarstvo, ki je bdelo nad to »borno avtonomijo« dež. zbora. »Und der König absolut solang er unseren Willen tut!« Tako je izgledala v resnici ta »avtonomija« takrat.

Veto pravica vel. župana daleko ni tako mogočna. Veliki župan sme ali mora ustaviti proglašitev uredbe le takrat, če jo smatra neutemeljeno v ustavi in zakonih. O samovoljni ne more biti govora, tem manje, ker tudi veliki župan ni brez kontrole. Grajana uredba mora namreč veliki župan nemudoma poslati državnemu svetu. Državni svet še le odloča, je li uredba utemeljena v ustavi ali zakonih, ali ne. Vsa ta procedura je končno vezana na gotove roke, tako da postane uredba izvršena, ako državni svet svoje odločbe ne izda v roku dveh mesecev.

Neoporečna je torej prednost oblastnih uredb pred sklenjenimi bivšimi deželnimi zakoni in z njimi mnogo trdnjše afirmirana avtonomija kakor z deželnimi zakoni.

Na tem primeru se vidi, kako naša javnost mnogokrat operira s publicimi rečenicami. Vrže jih v svet, ne da bi se pripravila o njih stvarni utemeljenosti. Ali pa tudi mala fide, da se uganja demagogija.

(Konec prihodnjic.)

Dunajsko pismo.

Trostov koncert. — Proslava rojstnega dne kralja. — Dve italijanski »stagione«. — Svetosavska zabava. — Prosvjeta.

Na Dunaju, 21. dec.

V zadnjem dopisu sem poročal o koncertu prof. Antona Trosta, ali nekaj mi je tišarski škrat pokvaril. Navzočih je bilo namreč skoro 400 poslušalcev, ki so umetnika viharno pozdravljali in po vsaki točki živahno aklamirali. Od svojih premnogih častilcev je dobil lovovr venec in častno darilo. — Tudi z materijalnim vspehom je umetnik zadovoljen, kar je sprito sedanjega položaja jako redka prikažen. Izvedel sem od vodstva koncertnega društva, da so letos vsi koncerti zapored mizerno obiskani, a da je bil Trostov koncert doslej najboljši. In res je bil ob istem času v veliki dvorani koncert svetovno znanega umetnika, a ni imel več poslušalcev nego prof. Trost v mali dvorani.

Na rojstni dan kralja Aleksandra smo imeli dunajski Jugoslavanji dopoldne sv. mašo v katoliški cerkvi v Johannesgasse in v pravoslavni cerkvi v Veithgasse službo božjo. — Katoliško službo božjo bo treba zanaprej pra-

vočasno oznaniti ali pa enkrat za vselej redno določiti in obvestiti vso kolonijo in njene organizacije. Treba upoštevati, da je naših katolikov neprimerno več nego pravoslavcev, in ne smemo dopustiti, da bi se delale kakršnekoli razlike... V pravoslavni cerkvi se je pripetil prav neljub dogodek. Ko so na koncu naši vrlj akademiki zapeli himno in ko so prišli do »Lepa naša domovina«, je paroh srbske cerkve parkrat nevoljno zamahnil z roko proti pevceem, kakor da naj bi nehali, a ker se to ni zgodilo, je zaloputnil pregrajo pred oltarjem in izginil. Kaj naj to znači? Ako imajo obveljati tudi tu neke separatistične struje, potem se bomo znali temu primerno ravnati. Veliko preveč je tega, kar zbuja kritiko in nejevoljo med večjim delom naše kolonije.

Ob 5. popoldne je bil sprejem zastopnikov kolonije na poslanstvu. Zbrala se je odlična družba, cvet naše jugoslovanske kolonije na Dunaju, ki sta jih z znano ljubeznivostjo spre-

jemala g. poslanik dr. Milojević in njegova gospa soproga. Od češkega poslanstva so bili navzoči nekateri gospodje, na čelu jim sam poslanik bratske češkoslovaške države.

Gospod poslanik je v izbranim govoru pozdravil došle goste in naglašal našo udanost do viteškega kralja, našega vrohnega vodje; tudi nas prešinja ista velika težnja, kakor našega plemenitega vladarja, da hočemo čuvati svobodo domovine in nacije. Mogoče so bile žrtve za našo svobodo, do poldrugega milijona je padlo junakov za naše odrešenje. Ali metijo se vsi tisti, ki morda menijo, da smo zaradi tolikih žrtev toliko oslajeni, da bi se morali pustiti žaliti. Naj vedo vsi, da smo pobornici mira, ali da smo silni dovolj, da bomo znali vsi kot en moč braniti svojo svobodo, svojega kralja, svojo domovino. — Te besede so zbudile v srcih vseh navzočih viharno oduševljenje.

Akademsko društvo »Sloga« je zapelo tročlensko himno, na kar je neki Slogaš recitiral dvoje srbskih pesnitev. Studiosus muzike g. Dušan Ilin je sviral na goslih Wienawskega Capriccio Valse in Kuyawiak in sicer prav dobro. Zel je živahno pohvalo. Nato smo doživeli izreden užitek, ki nam ga je nudila mlada gospeca Katiza Jovanovićeva iz Novega Sada (tu se uči petja in upamo, da bo kedaj sloveča pevka). Pela je obsežno skladbo Petra Krstića »Kosovska tragedija« in je res izborna tolmačila največjo žalojgro srbskega naroda na Kosovski polju. Nato je zapela še srčkano narodno pesem. Spremljal jo je glasbenik g. A. F. Stepanov. — Prof. Trost je sviral Chopinovo balado v asdur in Feu d'artifice od Debussija. Zel je seveda viharno pohvalo in zahvalo. Nato je ljubljenc dunajske kolonije operni pevec g. Nikola Zec pel Mokranjčevu »Lem Edim«, na kar mu je sledila burna pohvala. — Mali orkester »Sloga« je sviral potpuri naših narodnih pesmi in potem dalje neumorno kolo in plesne komade, a mlado in staro je v radostnem vrtincu zaključilo lepo vspele proslavo rojstnega dne svojega viteškega kralja. Bogat bufet je dopolnil dobro razpoloženje in prijazno zabavo.

Sloveči italijanski umetnik Pirandello je na Dunaju s svojim teatro d' arte. V elegantnem gledališču Josefstadt prireja ciklus predstav, ki so na višini umetnosti in jih razvaja dunajska publika zna po vrednosti ceniti. Italijanski poslanik je v ponedeljek priredil Pirandelliju na čast soareo, ki je združila v sijajnih prostorih poslanstva na Rennwegu tristo zastopnikov kolonije in umetniških krogov dunajskih.

V Volksooperi pa je neka druga italijanska operna družba, ki ni na višku in je naletela na hud odpor. Ze poslušnja opere »Carmen« je bila tako slaba, da so peveci Volksoopere protestovali proti nastopu s takimi pevci v njihovem hramu umetnosti. Neka navzoča Italijanka je pridvela na oder in ozmerjala svoje rojake, da se unajo s takim petjem na Dunaj, ki je najbolj muzikalno mesto na svetu. Zanimivo je, kako ta spor konča.

Letošnja Svetosavska zabava bo 27. januarja v sijajnih prostorih znanega Schwarzenbergkasina na Ringu. Ze lani so bili vsi prostori nabito polni, a za letos se nam obeta še sijajnejši uspeh. Spored bo na umetniški višini, kajti sodelovali bodo priznani umetniki. — Svetosavska zabava je vsako leto elitna zabava naše dunajske kolonije.

Hrvatsko društvo »Prosvjeta« priredi prihodnjo nedeljo v svojih prostorih božično zabavo za deca in odrasle. Sviral bo društveni tamburaški zbor. A. G.

Politične vesti

— Zanimivost. Pred nami leže kandidatne liste za oblastno skupščino za mesto Ljubljana. Zanimivo pri tem je, da tako izmed kandidatov kakor njihovih namestn., razen dr. Ravniharja, ni nobenega, ki bi bil poslanec bivšega deželnega zbora Kranjskega. Vsi drugi so homines novi. Edini dr. Ravnihar izvoljen od trg. in obrtne zbornice, je bil poslanec dež. zbora do izbruha svetovne vojne, ko so ukinitili delovanje deželnih zborov.

— Vladna kriza se v zadnjem času razvija normalno in upati je, da bo tudi kmalu rešena. G. Uzunović je končno spoznal, da ne more sestaviti širše koalicijske vlade, ker nima za seboj radikalnega kluba. Zaupnica, ki mu jo je izglasoval radikalni klub, je imela samo moralen pomen, da ublaži vtis njegovega popolnega neuspeha. Mandatar, ki

tudi najmanjše stvari ne more skleniti sam, je nemogoče in po dolgem obotavljanju je g. Uzunović to spoznal in vrnil mandat. Krona je nato pozvala na predlog skupščinskega preds. šefa druge največje parlament. skupšine, da ta izvede to, kar se g. Uzunović ni posrečilo. Tako je dobil mandat za sestavo širše koalicijske vlade g. Davidović. G. Davidoviću pa misja ni uspela, ker so radikalni odklonili svojo pomoč. Izjavili so, da ne morejo vsled svoje številne premoči podpirati vlado, katere šef bi bil voditelj njim nasprotna in mnoge manjše stranke. Delovna vlada pa je brez sodelovanja radikalov nemogoča. S tem nastaneta samo dve možnosti. Ali se izvrši še poskus s sestavo delovne vlade, obstoječe le iz koalicije dveh strank, ali pa se sestavi volivna vlada. Delovna vlada iz koalicije dveh strank bi bila mogoča le iz radikalov in radičevcev ali pa iz radikalov in Demokratske zajednice. Prva rešitev je nelogična, ker zakaj vsa kriza če bi pa ostalo vse pri starem. Ni pa tudi za tako rešitev krize nobenega pravega veselja nikjer in mislimo, da je koalicija RR zaenkrat končana. Koalicija radikalov in demokratov je enako silno malo verjetna. Ne samo vsled težke borbe, ki vlada med obema strankami in ki je na jas podobna borbi naših liberalcev in radikalcev, temveč tudi zato, ker je taka koalicija za demokrate silno nevarna. V koaliciji z radikali bi vsled silne številne premoči vedno odločevala radikalna volja in demokrati bi se samo kompromitirali in izgubili pristaše. Sicer pa je tudi že g. Davidović izjavil, da odklanja koalicijo samo z radikali. Edina mogoča in zadovoljiva rešitev sedanje krize je zato samo volivna vlada. Toda jasno je, da ta vlada ne sme biti partizanska in da mora biti tu jamstvo, da se bodo volitve v resnici izvedle svobodno. Če tega jamstva ni, potem je volivna vlada najslabša rešitev, ker bi samo poglobila nasprotja med strankami. Volivno vlado smejo zato dobiti samo politiki, ki so znani kot objektivni in pošteni ljudje in najboljši bi bilo, da bi bili ti vzeti z vseh glavnih strank. Če bi prišli do take rešitve, potem bi konsolidacija naše države sigurno napredovala, ker bi dobili temelj za pravilen razvoj naše notranje politike. Ali pa smemo biti taki optimisti?

— Stresemannov govor o razorožitvi Nemčije. Stresemann je imel v ponedeljek v Hamburgu velik zunanji politični govor, v katerem je med drugim dejal: »Izpremembe v naših notranjih razmerah ne bodo vplivale na nemško zunanjo politiko, za katero je sedaj ogromna večina nemškega naroda. Zadnje ženevsko zborovanje pomenja korak naprej na naši poti. Vsestransko se nam je priznalo, da smo izvedli razorožitev, kakor jo predpisuje Versajski mir. Nezdružljivo pa je da se dopušča istočasno vsem državam popolna oboroževalna svoboda z izjemo ene same države, ki ji je predpisana popolna razorožitev in ki je podvržena enostranski kontroli. Svet naj razume, da Nemčija ne more naglašati svoje lojalnosti do razorožitvenih določb in pogojev Zvezne pogodbe ne da bi se pričela uresničevati ideja splošne razorožitve. Sedaj smo v prvem štadiju nove evropske razvoja. Sedaj je podana možnost, da pričnemo z reševanjem drugih zunanji političnih problemov, ki daleko nadkriljujejo že dosedaj rešena vprašanja. Osnovna misel vseh prizadetih državnikov je spojanje solidarnosti interesov, ki vežejo vse evropske narode in nato vse ostale narode z evropskimi. Locarno in vstop Nemčije tvorijo za to solidarnost temelj. Sprejete pogodbe ostanejo le mrtve črke, če se graditev ne bo nadaljevala v duhu sprave in sporazuma in teko ustvarilo narodom mirno sožitje in vzajemno delo.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri.

Četrtek 23. decembra: Kovarstvo in ljubezen. Red E.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri.

Četrtek 23. decembra: Tannhäuser. Red A.

Ch. Lucieto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

Tedaj so začeli uporabljati organske spojine srebra in predvsem proteinat (protargol).

Silno smo se trudili, predno smo našli primeren razvijalec za to tajno pisavo. Posrečilo se nam je nazadnje vendarle. Uporabljali smo za to srebreni nitrati z drugimi spojinami.

Ta razvijalec je v dovoljni meri spremenil barvo vseh kovinskih soli, celo onih, ki so jih uporabljali v zelo razredčenih raztopinah, pa tudi organske soli z mineralnimi kisljinami. In znova smo polovili celo vrsto nemških agentov.

In vendar so se ti ljudje branili na občudovanja vreden način. Na njih in v njih priljagi nismo našli ničesar, kar bi bilo podobno tajnemu črnilu.

Steklenke, ki so jih imeli med svojimi toaletnimi potrebščinami, so to pot v istini vsebovale prave parfume in ne njih zmesi s kemikalijami. Slednjic pa je razrešil skrivnost g. Bayle, eden največjih kemikov našega časa in razen tega direktor sodnijskega identifikacijskega laboratorija v Parizu. Ta je slednjic razkril zelo majhno množino srebrenih soli v nogavicah in v čevljskih trakih nemških agentov.

13

Vsaka nogavica je vsebovala samo nekaj milijagramov teh kemikalij, toda to je zadostovalo. Nemški špijon je pomočil nogavico v kozarec vode, sol se je v njej raztopila in tako je dobil nevidno kemično črnilo, ki ga je bilo zelo težko razviti.

Toda Nemci so iznašli pozneje še nekaj novega. Nekega lepega dne smo opazili, da je več sumljivih oseb, katere smo nadzorovali, dajalo perici svoje umazano perilo, izvzemši nekatere bele robce, ki so jih posebno skrbno čuvali.

Ravno ob istem času pa smo dobivali od vseh strani poročila, da poštna kontrola ni več znala »razvijati« tajne pisave nemških agentov, kojih korespondenco je nadzirala. Vsi raziskovalci celo razvijalec s srebrenim nitratom, so ostali brezuspešni. Bilo je treba zadevo naglo urediti.

Diskretno smo preiskali sobo nekega velikega hotela v Avenue des Champs Elysées in nadomestili v njegovem perilu enega onih robcev z drugim, ki mu je bil čisto podoben.

Trajalo je skoraj tri mesece, da je učenjak-kemik, kateremu so dali ta robec v preiskavo, določil snov, s kojo je bil robec prepojen in ki je znašala le od lo me k m i l i g r a m a.

To pot je šlo za katalitično reakcijo, o kateri ne morem ničesar izdati, toda bilo je mogoče pisati že s raztopino stotimilijoninke in s pomočjo te raztopine je bila pisana listina, koje fotografijo pričobujem.

Torej smo vendar razkrinkali tudi to skrivnost. Teden pozneje smo aretirali samo v pariškem okolišju deset špijonov, kojih eden je bil bolj nevaren kot drugi. To se imamo zahvaliti edino le našim kemikom, katerih znanost se je mogla kosati samo še z njih skromnostjo.

11. poglavje.

Dopisovanje nemških špijonov nemškim generalnim štabom.

Proti koncu leta 1916 so me poslali v misiji na Guérandski polotok. Tam so javili prisotnost neke sumljive osebe v Croisicu, kjer se je nahajala zelo važna postojanka medzavezniškega pomorskega zrakoplovstva.

Ta oseba, ki se je izdajala za umetniškega slikarja, je kar razsipala denar.

Predno sem bil zapustil Pariz, sem se diskretno informiral o tem človeku. Veliki umetniki niso prav ničesar vedeli o njem. Nikoli ni bil obiskoval umetniških krogov, niti na Montmartru, niti na Montparnassu, kjer se nahajajo slikarski mazači. Njegovo ime se ni nahajalo v nobenem imeniku. Noben katalog ni omenjal njegovih del; kar se pa tiče prodajalcev slik, o njem sploh ničesar niso vedeli.

(Dalje pr.)

Dnevne vesti.

ZAPOSLOVANJE DOMAČIH INŽENJERJEV.

Udruženje jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov ugotavlja na podlagi zbranega gradiva v konkretnem primeru sledeča dejstva: Združene papirnice Vevče Gorčane in Medvode so v prvi polovici leta 1926 poiskale novega tehničnega ravatelja. Izbera je padla na inozemca, zaradi česar je podjetje moralo prositi pri oblastvi za dovoljenje za zaplavitve inozemca. Inspekcija dela je pozvala tudi podpisano Udruženje, da se izjavi o potrebi zaposlitve inozemca. Odgovor se je glasil v odklonilnem smislu, ker se je ugotovila možnost nastavitve domačina na to mesto. Vzlic tej izjavi je pa izpraznjeno mesto obdržal inozemec, ki je nastopil službo že prej. Imenovano podjetje se je nato v oktobru obrnilo v tej zadevi neposredno do podpisanege Udruženja s prošnjo, da mu imenuje kandidate - domačine za mesto tehničnega ravatelja, ali pa izda potrdilo, da takih nimamo na razpolago. Odgovor se je glasil v tem smislu, da je podjetje v stanju, da mesto zasede s domačin inženjerjem, ki je že tam nastavljen ter ima potrebno strokovno znanje. Med tem je pa podjetje iz vzroka, ki s strokovno sposobnostjo nima nobene zveze, uvedlo korake za odsvolitev tega domačega inženjerja; predvsem je prejel poziv, da do 10. novembra 1926 predloži odpoved na službo. Vzrok se je našel v prvi vrsti v nasprotju inozemca proti inženjerju domačinu. Vzlic osebnim intervencijam Udruženja je podjetje vztrajalo na sklepu. Ker po nasvetu Udruženja ni predložil odpovedi, mu je podjetje sprosto promptno odpovedalo z 31. decembrom 1926. Predmetne ugotovitve suhih dejstev kažejo križico pot domačih inženjerjev, ki iščejo službe v privatnih podjetjih v domovini.

Udruženje jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov — Sekcija Ljubljana.

SLOVENSKI JAVNOSTI!

Beograd, 19. dec. 1926.

Na beogradski univerzi študira že precejšnje število slovenskih akademikov in to število se vsakim letom še pomnožuje. Gotovo bi jih še mnogo več prišlo in radi bi študirali v prestolnici, pa si ne unajo na negotovo pot v neznane razmere, ali pa se boje velikih izdatkov in težke borbe za dosego življenjskega cilja. In res, težak je boj z razmerami tu v Beogradu, posebno še slovenskim akademikom. Ni akademskega doma, ni primerne akademske menze, a stanovanja so slaba in zelo draga. Da si olajšajo svoj neugoden položaj, da s skupnimi močmi, s pomočjo javnosti prebrodijo vse težave, da dosežejo svoj lepi cilj ter koristijo svojemu narodu državi in človeštvu, združili so se slovenski visokošolci, ki študirajo na beogradski univerzi in ustanovili »Društvo slovenskih akademikov v Beogradu«.

Cilj društva je pomagati sramožnim tukajšnjim slovenskim visokošolcem z podporami, z brezobrestnimi posojili, novodolanim pa dati potrebne informacije o študiju, o življenjskih razmerah itd. V programu društva je tudi ustanovitev lastne menze.

Dalje je tudi namen društva seznanjati svoje srbske tovariše s kulturnimi, gospodarskimi in socialnimi razmerami Slovenije. Uverjeni smo, da bo slovenska javnost razumela potrebo slovenskih visokošolcev v Beogradu, da bo pozdravila ustanovitev društva, da bo odobrila njegov cilj in ga bo v izdatni meri podpirala.

Apeliramo na slovensko javnost, da nas čimprej in izdatno podpre z gnotnimi sredstvi.

Bis dat, qui cito dat.
Vse informacije daje odbor, vsi dopisi naj se pošiljajo na »Društvo slovenskih akademikov v Beogradu, Univerza.

Na ustanovnem občnem zboru je bil izvoljen sledeči odbor:

- Présednik: Joža Pavlin, cand. med.
- Podprésednik: Joško Pokorn, cand. iur.
- Tajnik: Pavle Marc, cand. iur.
- Blagajnik: Tone Grahor, cand. med.
- Odbornik: Pavle Urankar, cand. phil.
- Nadzorovalni odbor: Slavko Borštnar, cand. ing., Serafin Nakselj, cand. med., Josip Berdnik, stud. iur.

— Odbor za postavitve spomenika Kralju Petru I. Velikemu osvoboditelju v Ljubljani je imel 21. t. m. ob 20. uri prvi plenarni sestanek v veliki dvorani Mestnega doma. Sestanek so se v odličnem številu udeležili dostojanstveniki in člani častnega predsedstva, reprezentantnega odbora in umetniško-tehniškega komiteja ter polnoštevilna uprava Udruženja rezervnih oficirjev kot izvršilni odbor. Veliko zadovoljstvo je vzbudila častna delegacija iz Maribora in Celja. O dosedanjem delu je poročal predsednik izvršilnega odbora za postavitve spomenika g. ing. Ladislav J. Bevc. O predlogih finančnega značaja je poročal predsednik nadzornega odbora g. Riko A. Jug. Predlogi so bili v celoti sprejeti. Pri razpravi o spomeniku se je soglasno sklenilo, da naj člani plenarnega odbora pisno sporočijo izvršilnemu odboru svoje mnenje o primernosti prostora in o spomeniku. Soglasno je bil izvoljen finančni komitej, kateremu je bila podeljena pravica kooptacije in ki bo kot sestavni del izvršilnega odbora deloval pri finančni akciji. Iz poteka debate se je moglo ugotoviti splošno zanimanje za spomenik: med prisotnimi zastopniki javnega mnenja Slovenije je vladala enodušna volja, da se postavi v Ljubljani spomenik, ki naj predstavlja ponosno radost Slovenije nad dejstvom osvobodjenja in njeno hvaležnost Velikemu Pokojniku.

— Zakon o elektrifikaciji. Ker je bil sklenjen na mednarodni konferenci v Ženevi tranzit električne energije iz Češkoslovaške v Italijo preko našega teritorija in konvencija še

ni podpisana, je dal minister javnih del inicijativo za izdelavo zakona o elektrifikaciji. Ta zakon bo uredil tudi prenos električne energije preko jugoslovenskega ozemlja.

— Elektrifikacija naših železnic. Te dni se je vršila v Beogradu po inicijativi »Udruženja jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov« konferenca, ki se je bavila z vprašanjem elektrifikacije naših železnic ter z novim zakonom o zgradbah, ki se izdeluje v ministristvu za javna dela.

— Revizija gospodarske zakonodaje. Kot poročajo beogradski listi, se revidirajo trenutno v ministristvu za trgovino in industrijo obstoječi gospodarski zakoni. Cilj revizije je, da se ugotovijo in odstranijo eventualne kolizije med posameznimi določbami. Najpreje je prišel na vrsto obrtni zakon, in sicer določba o usposobljenosti za izvrševanje edinih obrotov.

— Šola za davčne uradnike v Beogradu. Novi finančni zakon za budžetsko leto 1927-1928 ustanavlja v čl. 79 državno šolo za davčne uradnike, ki bo pod nadzorstvom generalne davčne direkcije. Šola bo imela značaj srednje šole. Absolventi se bodo nastavliali kot davčni uradniki 2. kategorije. V šolo se bodo sprejemali dijaki, ki so absolvirali 6. razred kake srednje šole in dijaki z drugo šolsko naobrazbo, ki odgovarja tem študijam. Dijaki, glede katerih bo predlagal profesorski zbor, da se jim nakaže državna podpora, bodo prejimali do 700 Din na mesec. Vsak tak dijak bo moral odslužiti najmanje tri leta v državni službi, sicer bo moral prejeti podporo vrniti. Finančni minister je pooblaščen, da izda za novo šolo poseben pravilnik.

— Kazni za tihotapstva. Po inicijativi finančnega ministristva se unese v novi finančni zakon sledeča določba: Če se ne najde nobenega tihotapskega blaga, je obsodba mogoča samo v slučaju, da je ugotovila preiskava v smislu predpisov carinskih zakonov količino in kakovost blaga ter kriminalno odgovornost tihotapca. Če pa količine in kakovosti blaga ni mogoče ugotoviti, pač pa je dokazala kriminalna odgovornost tihotapca, je obsoditi tihotapca na denarno globo 1000 do 500.000 Din.

— Uradni list št. 117 z dne 21. decembra priobčuje: Zakon o povračilih ob selitvi in službenem potovanju oficirjev, vojaških duhovnikov, uradnikov in ostalih uslužbencev pri vojski in mornarici in o dokladah na zvanje, letenje in vkrcanje; pravilnik o odkupovanju invalidnine in podpore; razglas o vložitvi prijav za odmero davka od zasluzka telesnih delavcev (delavci za leto 1927; razglas za odmero davka na poslovni promet za leto 1927 in objavo glede prošnj za posojila po uredbi o uporabljanju denarja iz fonda za zidanje stanovanj državnim uradnikom.

— Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani vse interese vladno opozarja, da mu ne prednašajo ne pisemenih, ne ustmenih prošnj za službo, ker istih ni na razpolago in tudi zanje ni podana proračunska možnost. Vse tozadevne intervencije so brez uspešne.

— Število dijakov na naših srednjih šolah. Prosvedno ministristvo je objavilo statistiko o številu dijakov na naših državnih srednjih šolah. Glasom te statistike imamo v vsej državi 173 državnih srednjih šol z 89.073 go.enci (63.837 moških in 25.236 ženskih). V Ljubljani je na I. osemrazredni gimnaziji 725 dijakov in 106 dijakinj, na II. osemrazredni gimnaziji 297 dijakov in 120 dijakinj, na 7 razredni državni realki pa 630 dijakov in 50 dijakinj. V Mariboru je na 8 razredni gimnaziji 508 dijakov in 78 dijakinj, na 7 razredni državni realki pa 468 dijakov in 69 dijakinj. V Celju: 8 razredna gimnazija: 389 dijakov in 71 dijakinj. V Ptuju: 8 razredna gimnazija: 233 dijakov in 41 dijakinj. V Kranju: 8 razredna gimnazija: 288 dijakov in 96 dijakinj. V Novem mestu: 8 razredna gimnazija: 228 dijakov in 59 dijakinj. V Murski Soboti: 6 razredna gimnazija: 258 dijakov in 58 dijakinj.

— Razpisana mesta. Razpisana je služba okrožnega zdravnika za zdravstveno okrožje Mokronog. Prošnje je vložiti do 15. januarja 1927 pri velikem županu ljubljanske oblasti.

— Na javnem otroškem vrtcu v Mežici, srez Dravograd, je razpisana služba otroške vrtnarice. Prošnje je vlagati najkasneje do 10. januarja 1927 pri pristojnem šolskem upravitelju, ki jih imajo poslati do 20. januarja 1927 velikemu županu mariborske oblasti. — Podrobnosti glede obeh slučajev glej v »Uradnem listu« št. 117, od 21. decembra 1926.

— Promocija. Cand. med. Joško Fischer iz St. Pavla pri Prebolu je bil promoviran na graški univerzi za doktorja vsega zdravilstva.

— Promocija. V četrtek dne 23. t. m. bo promoviran na ljubljanski univerzi gospod Leon Berlic iz Sv. Trojice v Slov. Goricah za doktorja prava.

— Poroča na Dunaju. Na Dunaju sta se poročila minulo soboto gđ. Nada Gabrščekova, hčerka g. Andreja Gabrščeka iz Gorice, in inž. Josip Sliškovič, rodom iz Busovače v Bosni, ki se je proslavil v radiofoniji s svojimi strokovnimi spisi in aparati.

— Reški incidenti. V zvezi z znanimi incidenti v Reki in na Sušaku, sta sklenila šefa sušaške policije in reške kvestre na posebni konferenci, da podvzameta vsak na svojem teritoriju energične mere, da se v bodoče vsak nered v kati zaduši. Srednješolski ravnatelj na Reki in na Sušaku so uvedli radi incidentov preiskavo.

— Pogodba o sračnem prometu med Nemčijo in Češkoslovaško. Te dni so bili izmenjani predlogi Nemčije in Češkoslovaške glede pogodbe o sračnem prometu med obema državama, ki se kot smo že poročali pripravljala. Vladi sta predloge proučili. Pogodba bo podpisana, kot čujemo, sredi januarja p. l. v Pragi.

Radio potrebščine

v največji izbiri ima stalno v zalogi

FRANC BAR, Ljubljana Cankarjevo nabrežje št. 5.

Telefon št. 407.

Cene znatno znižane.

Zahtevajte novo izišle cenike.

— 41 dnevnikov v Pragi. V Pragi izhaja trenutno 41 dnevnikov, od katerih imajo nekateri po dve do tri izdaje na dan — opoldanske in večerne. Od 41 listov je 26 čeških, 14 nemških in 1 madjarski.

— Stavka dunajskih kavarniških uslužbencev? Mezdati spor med dunajskimi kavarnarji in njihovimi uslužbenci se je tako poostri, da utegne priti o božiču do stavke. Kavarniški uslužbenci so zahtevali 10 do 25 odstotno zvišanje mezd. Organizacija kavarnarjev je to zahtevo kategorično zavrnila ter odklonila vsako pogajanje. Pri tem je organizacijo uslužbencev popolnoma ignorirala ter odgovorila v listih, da je vsako povišanje plač uslužbencev absolutno izključeno, kajti v slučaju povišanja plač bi morali zvišati tudi cene vseh živil in pijač, ki se prodajajo v kavarnah, posledica bi bila zmanjšanje konzuma, dunajske kavarne pa preživljajo trenutno itak težke krizo. Danes zjutraj ob 2. so imeli uslužbenci veliko zborovanje, na katerem so sklenili, da izroče kavarnarjem kratkoročen ultimatum. Če bodo kavarnarji njihove zahteve zavrnili, prične uslužbenci v soboto zvečer stavkati.

— Velika avtomobilska nesreča pri Podgorici. Na cesti med Podgorico in Kolasišino se je pripetila te dni velika avtomobilska nesreča. Neki osebni avtomobil, v katerem je sedelo 8 potnikov, se je prevrnil v globok prepad ob cesti. Vsi potniki so bili težko poškodovani, stanje treh je opasno.

— Proces proti Ferad beg Dragi. Te dni se vrši v Kosovski Mitrovici proces proti vodji bivšega džemijeta, Ferad beg Dragi. Ferad beg Dragi je obtožen, da je bilo izvršenih po njegovem nalogu za časa, ko je bil vodja razbojniških tolpc, ki so vpdale iz Albanije na našo ozemlje, več umorov ter da je bil za časa okupacije Srbije v službi sovražnika in je zbiral prostovoljce zoper Srbijo ter izdal domačine sovražniku. Obtožnice odločno taji. Od prič so izpovedale doslej nekatere zanj neugodne, nekatere pa ugodne. Prvi dan obravnave je bilo pričutano zanimivo pohvalno pismo beogradskega guvernerja barona Rhenena, iz katerega je razvidno, da se je obtožencev v službi sovražnika zelo odlikoval. Za proces, ki bo trajal še več dni, vlada v južni Srbiji veliko zanimanja.

— Dve leti ječe za zausnico. Pred osiješkimi sodnim stolom se je vršila te dni kazenska obravnava proti kavarnarju Džemilu Bičiću Bosenskega Šamca radi težke telesne poškodbe. Bičić se je bil pripeljal letošnje poletje nekega večera z večjo družbo v Slavonjski Šamca, da bi se nekoliko pozabaval. Pri tej priliki se je seznanil s sobarico Julijo Nagy. Bičiću se je deklet dopadlo. Fovabil jo je v kavarno, kjer ji je plačeval slaščice in liker. Ko je pa jel končno nadlegovati z ljubezenskimi ponudbami, je prišlo med njima do prepira, tekom katerega je opsovala Julka Bičićevo mater. Ker je to za muslimana huda žalitev, je prismočil Bičić dekletu tako klofuto, da ji je izbil zob in ji je počila usešna mrena. Nagyeva je vložila radi tega kazensko ovadbo. Kmalu nato sta se nasprotnika pobotala. Musliman je plačal sobarici odškodnino ter ji povrnil zdravniške stroške. Toda bilo je prepozno. S privatno poravnavo nadaljevanja kazenskega procesa pri javnih deliktih ni mogoče preprečiti in tako je prišel Bičić na zatožno klop. Kljub temu, da sta on in Nagyjeva protestirala, je bila izrečena sodba, in sicer prav drakonična: Bičić je bil obsojen radi zausnice na dve leti težke ječe.

— Zaradi štirih stotov pšenice sedem mesecev ječe. Okrožno sodišče v Velikem bečkereku je obsodilo te dni težaka Stefana Horvata, ker je ukradel svojemu delodajalcu štiri cente pšenice, na sedem mesecev ječe.

— Sodba po tiskovnem zakonu. Te dni se je zagovarjal pred okrožnim sodiščem v Mostaru frater Paško Martinac, ker je razžalil v nekem časopisnem članku narodna poslanca Preko in Hadžiomana. Sodišče dokaza resnice, ni dopustilo ter je obsodilo fratra radi klevete na 10 dni zapore in 3000 Din odškodnino tožiteljema.

— Influenca v Švici. V Švici se širi epidemija influence. V Ženevi in Bernu so zapri vse šole.

— Strašen potres v Kolumbiji. Kot poročajo iz Ecuadorja, je porušil te dni silen potres mesto Cariosama v Kolumbiji (Južna Amerika). Vulkan Čumbal je pričel bruhati.

— Silen mraz v Mandžuriji. V Mandžuriji je zavladal silen mraz. 30 Kitajcev, ki jih je vpiklcal Tahang-tso-Lin k orožnim vajam, je zmrazilo.

— Falsifikator Windischgrätz v sanatoriju. Iz Budimpešte poročajo: Justični minister je dovolil knezu Windischgrätzu dvo-mesečno prekinjene kazni. Windischgrätz so prepeljali v neki sanatorij kjer sme ostati do 20. februarja. V sanatoriju ni podvržen nobenemu nadzorstvu ter sme sprejemati obiske. Obolel je na težki nevalgiji ter ga bodo morali najbrže operirati.

— Sensacionalna razsodba dunajske porote. O krvavem činu dunajskega mesarja Wimpasingerja smo svoječasnno poročali. Wimpasinger, ki je živel s svojo ženo v večnem prepiru, je ženo končno s sekirjo ubil, jo razkosal in nosil posamezne dele v Donavo. Pri tem je imel smolo, da je obvisela ena noga

njegove žene na mostu, kar so objavile novine. Ko je prinesel drugi dan v velikem ovojju zadnje ostanke razkovanega trupla na most in čakal ugodne prilike, da bi jih vršel v Donavo, se je zdel nekemu gledališkemu igralcu sumljiv. Igralec je aviziral bližnjega policijskega stražnika in Wimpasinger, ki je bil vršel medtem ovoj v Donavo, je bil aretiran. Sprva je tajil, ko je pa videl, da se mu je nemogoče izvit, je svoj krvavi čin priznal. Seveda se je izgovarjal s silobranom, češ, da je navalila njegova žena nanj z nožem. Te dni se je zagovarjal pred porotniki. Razven radi umora svoje žene je bil obtožen tudi radi krvosramstva, ker je svojo hčer spolno zlorabljal. Pri obravni. se je obnašal izredno hladnokrvno. Priznal je vse ostudne okoliščine pod katerim je izvršil svoje dejanje, kot n. pr., da je ogledoval med transiranjem trupla žolč in možgane ter si pri tem mislil, da bi dal možgane najraje preiskati, da bi se ugotovilo, če ni bila huda ženska morda »nora«. Seveda pa se je zagovarjal tudi pri obravnavi s silobranom. Pravorek porotnikov je bil frapranten, senzacionalen: Porotniki so vprašanje glede umora in krvosramstva soglasno zanikali, vprašanje glede prekratkovanja silobrana potrdili, vprašanje glede usmrtilice iz malomarnosti pa zanikali. Na podlagi tega čudnega verdikta je bil Wimpasinger oproščen. Predsednik porotnega sodišča je bil vs'ed tega pravdoreka tako frapiran, da se je tresel po vsem životu in v prvem trenutku kar ni mogel podpisati ukaza o izpustu iz zapora.

— Mučenje političnih osumljencev na Kitajskem. Na železniško postajo v Pekingju se je pripeljal te dni vlak, obstoječ iz več odprtih vagonov, v katerih so se nahajali popolnoma goli h kolom privezani ljudje. Bilo jih je okoli 300, vsi so bili vsled hudega mraza zmrzli. Začuden občinstvo je izvedelo, da so bili obsodeni na takozvano »mrzlo smrt« radi zvez s komunisti za časa zadnjih bojev. Osumljeni so bili namreč, da so sovjetski špijoni.

— Velikopotezno zasnovan vlem v banko preprečen. V Varšavi so prišli te dni na sled velikopotezno zasnovanemu atentatu na banko »Diskontowy«. Našli so pod bančnim posopjem 46 metrov dolg podzemeljski hodnik, ki so ga izkopali svedrovi, da bi bili vlomili v trezor, v katerem se je nahajalo 5 mili. zlotih. Hodnik se je začel pod delavnico bližnje Markovičeve tovarne. Kopalji so ga pol-drugo leto. Ko so se dokopali te dni do trezora, so hoteli vdreti skozi železni oklop s pomočjo raznih kislin in acetičena. Pri tem pa so se jeli razvijati strupeni plini in vlomilci so morali pobeegniti. Policija je Markoviča, ki je v vlomilci nedvomno v zvezi aretirala, ostalim pa je tudi že na sledu.

— Lepo božično darilo je brez dvoma Gradnikova najnovejša pesniška zbirka »De Profundis«. Nekaj izvodov te dragocene knjige je dala založba »Jug« vezati v celo usnje. Pesnik sam pa je opremil te izvode z lastnoručnim podpisom. Izvodov je le majhno število ter se dobivajo v pisarni Jugoslovske Maticе, Selenburgova ulica 7/II, za 100 Din izvod.

— Za domače knjigovodstvo, katerega vodi danes že velik del slovenskih gospodin, je najprimerneša knjiga »Gospodinjski koledar« Jugoslovske Maticе. Poleg poučne vsebine ima tudi troškovnik za vse dni v letu. Cena 20 Din, za člane 15 Din. Naprodaj je pri vseh podružnicah Jugoslovske Maticе in v vseh knjigarnah.

Ljubljana.

— Poslovanje bank dne 24. decembra t. l. Banke bodo dne 24. t. m. (na Božični večer) poslovale od 8. do 14. ure. — Društvo bančnih zavodov.

— Uprava kola jahačev in vozačev v Ljubljani objavlja, da vrši vpis v šolo jahanja, ki se bo pričela januarja meseca prihodnjega leta, g. dr. Lukman, Gradišče št. 2, in g. Aleksander Knez, Gosposvetska cesta št. 1.

— Osrednje društvo nižjih poštinih uslužbencev priredi, kakor vsako leto, tudi ta predpust »Veliki ples«, ki se vrši v soboto dne 8. januarja 1927 v vseh gornjih prostorih »Narodnega doma«, na kar že sedaj opozarjamo slavno občinstvo in organizacije.

Afera z premocom v Zagrebu.

O zlorabah z premocom v Zagrebu o čemer smo že večeraj poročali, poročajo nadalje še sledeča dejstva:

Pred nekoliko meseci je bila poslana prometnemu ministristvu ovadba proti Dimitriju Jovanoviću direktorju zagrebske železniške direkcije in proti 7 uradnikom, da škodujejo državi z nepravilnim postopanjem s premogom na področju zagrebske železniške direkcije. Pomočnik generalnega direktorja železnice Leonida Frančič, ki mu je bila poverjena preiskava, je ugotovil, da ovadba odgovarja resnici. Ministristvo prometa je nato predalo vse akte o krivdi Dimitriju Jovanoviću in 7. varišev Državnemu svetu, da prične proti njim disciplinarno postopanje, ker so oskodovali državo za 22.411.298 dinarjev. Škoda je povzročena takole: Radi nemarnega postopanja je propadlo v Novakem za 600.

tisoč dinarjev premoga. V posameznih skladiščih je bilo 1. II. t. l. za 3.135.000 Din premoga...

Premog izgublja kalorično silo, kadar je nagomiljen v ogromnih množinah; zato obstoji prepis, da sme biti v posameznih skladiščih premoga kvečjemu za 45 dni...

Z ozirom na te težke fakte je sklenil Državni svet, da se proti direktorju Dimitriju Jovanoviću in desetim drugim uradnikom uvede disciplinarno postopanje...

Sport

Tenis. V teniškem turnirju v Cannesu, kjer so si stali nasproti najboljši profesionalni sveta, je zmagal Čeh Karel Koželuh...

za svetovno mojstrstvo zaslužno dobljena. — Suzana Lenglenova je pred kratkim igrala v Fortlandu (U. S. A.) z miss Browne...

Drsanje šoloobvezno — pa ne pri nas. Dunajski mestni svet je odredil, da se nekaj telovadnih ur prenese iz telovadnice na drsališče...

Boks Znani švedski prvak Harry Persson ima v Ameriki smolo. V Hartfordu se je boril z drugorazrednim Amerikancem Mac Cartym...

LJUBLJANSKA BORZA, dne 22. decembra 1926.

Blago: Hrastovi hlodi od 2—4 m dolž., od 70 cm srednj. prem. naprej, 600 vag. meja, 2 vag. den. 1100, bl. 1100, zaklj. 1100.

Zagreb, 22. decembra. Devize: Newyork ček 56.543—56.743, Londoni zplačilo 274.8 do 275.6, Svica izplačilo 1094.5—1097.5, Amsterdam izplačilo 2267—2273, Dunaj izplačilo 793.5—801.5, Berlin izplačilo 1349—1352, Budimpešta 0.07935—0.07965, Praga izplačilo 167.675—168.475, Italija izplačilo 252.15 do 254.15.

Curih, 22. decembra. Beograd 9.125, Newyork 517.25, Berlin 123.1125, London 35.5925, Pariz 20.6625, Praga 15.32, Budimpešta 0.007250, Bukarešta 2.725, Sofija 3.75, Dunaj 73.075, Varšava 57.50, Milan 22.925.

To in ono.

Pesnik z enajstimi nevestami.

Maurice Level, avtor dveh zvezkov lirskih pesmi, izdajatelj treh, modernih lirskih posvečenih časopisov v Parizu je bil do pred kratkim širši javnosti na svojo žalost tako rekoč neznan.

Uvidel je predvsem, da mora lirik če hoče reisirati, imponirati ženskam. Zato je objavil v večjih pariških dnevnikih inserat, s katerim je opozoril neži spol na odl. člena lirčnega pesnika, ki mu je 33 let in ki je elegantna prikazen.

Inserat je imel enormen uspeh. Takom par tednov je prinesel pismonoša pesniku nad 8000 dopisov, pesmi in pisem dam iz najrazličnejših družabnih slojev.

sodil od svojih enajstero nevest vsote različne visokosti. 80.000 frankov je vzel od neke starikave vdove z isto velikopoteznostjo, kot 2000 frankov od neke šivilje.

Sleparija je prišla končno na dan, Level pa v lukajo. Pri obravnavi je zahtevalo samo osem nevest, da naj bo pesnik kaznovan.

Vseh enajst pa je hotelo prečitati pred sodiščem svoje pesmi. Ta umetniški užitek pa je predsednik kazenskega senata odklonil.

: Vsih ali trup? Estonski listi javljajo, da se bavi neka estonska parlamentarna komisija s vprašanjem, na kak način naj se izvršuje smrtna kazen.

Osman Alubekr Digne, abanaki junak v Sudanu. Nedavno je umrl bivši voditelj dervišev v Sudanu Osman Digxe. Bil je glavni junak v takozvani »derviški vojni«, ki je izbruhnila v Sudanu in je trajala od l. 1883 do l. 1888.

Stuyard Kipling

128

poslednji. Ti pa imaš še mnogo več dni in noči pred seboj, Mali brat, kakor ljudje žive. Pojdi na sever in se ulezi, in če bo po odhodu rdečih psov kak volk ostal pri življenju, ti prinese glas o boju.

»Ej,« je rekel Mowgli resnobno. »Mar naj grem v močvare, lovim ribice pa spim na drevesu, mar naj prosim bander-log pomoči ter jem orehe ob času, ko se krdele bori s takim sovražnikom?«

»To bo boj za življenje in smrt,« je odvrnil Akela. »Ti še ne poznaš rdečega psa — ubijalca. Celo marogasti — —«

»Aowa! Aowa!« je dejal Mowgli nevoljno. »Mar nisem bil nekoč ubil nekako marogasto opico? Poslušajte me: Volk mi je bil oče, volkulja mati, in star sivi volk — ne preveč moder, sedaj je že ves siv — mi je bil oče in mati. Zaradi tega jaz,« in povzdignil je glas, »pravim, kadar pridejo rdeči psi in ako pride, o, takrat bosta Mowgli in Svobodno ljudstvo iz ene kože za tisti lov in jaz pravim, pri biku, za katerega so me kupili, pri biku, katerega je Bagheera plačal zame v nekdanjih dneh, katerih se vi od krdele ne spominjate, jaz pravim, drevesa in reke naj me slišijo ter si zapomnijo, ako pozabim na svojo besedo, povem vam, tale moj nož bo tisto, kar bo zob krdele — in mislim, da ni tako top. To je moja beseda, ki mi je prišla iz ust!«

»Ne poznaš rdečih psov, človek z voljšim jezikom,« je zaklical Wen-Tola. »Moja dolžnost je samo ta, da

poravnam krvavi dolg pri njih, preden me raztrgajo na kose. Gibljejo se počasi in ubijajo spotoma, vendar upam, da se mi v dveh dneh povrne nekoliko moči, da bom mogel biti zraven in poravnati se ostali dolg. Ampak vam, svobodno ljudstvo, dajem svet, da se podate na sever in da jeste samo malo, dokler rdeči psi ne odidejo. Pri tem lovu ni spanja!«

»Poslušajte zunanika,« je zaklical Mowgli in se nasmejalo. »Svobodno ljudstvo, mi da moramo iti na sever, jesti kušarje in podgane, da ne naletimo slučajno na rdeče pse! V tem ko se bomo skrivali v severu, bo on praznil naša lovišča toliko časa, dokler se mu ne zljubi, da nam zopet vrne tisto, kar je naše. Dhole je pes, ščene, rdeč, z rumenim trebuhom, brez brloga in dlakast med prsti na nogi! V enem leglu šteje šest, osem mladičev, kakor da bi bil Chikai, tista mala skakajoča podgana. Mi, svobodno ljudstvo, naj seveda pobegnemo in prosjatiho ljudstva na severu, da nam dovolijo pobirati odpadke mrtve goveje živine! Saj poznate pregovor: »Na severu golazen, na jugu pa uši.« Mi smo džungla. Izberite si, izvolite. Dober lov to! Zavoljo krdele — zavoljo vsega krdele, zavoljo brloga, zavoljo mladičev, zavoljo družice, ki goni košuto, in zavoljo malih mladičev v votlini — sprejmemo boj, sprejmemo ga!«

Krdelo je odgovorilo s kratkim, zamolklim lajanjem, ki se je glasilo v noči kakor drevo, ki trešči na tla. »Sprejmemo ga!« so zavpili.

(Dalje prihodnjik.)

Za Božič in Novo leto 10% popusta

Najboljši šivalni stroj in kolo je edino le

GRITZNER in ADLER za dom, obrt in industrijo v vseh opremanih.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Posk v vozanju b. brezplačen. Velikotona garancija Delavnica za popravila. Nižka cena, tudi na obroču.

Josip Petelinc Ljubljana glava Pročarovega spomenika.

Primerna božična in novoletna darila po najnižjih dnevnih cenah ima na voliki izbi v Mariboru

SLAVKO ČERNETIČ

Aleksandrova cesta 25.

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Širite „Narodni Dnevnik“!

Pisarniški prostori

primeren za

odvetnik, notarje,

zdravnike, trgoce,

obstoječi iz

3 sob

na Miklošičevi cesti

se oddajo

z dnem 1. jan. 1927.

Vpraša se pri Oblasnici.

?

(do želi za 0 n 70

1 komad 25 m prima kval.

platn ali sif na avl

kanafasa ali zafira

Poslji te s o. naslov na trdko

ANDOR LÖWY

BUDAPEST VII.

Damjanichova 49

Maojar, ka

Stekleno

atredno opako imajo staj

no v zalogi Zdržišne ope

karne d. z. v Ljubli

Mali oglasi.

Za vsako besedo se plača 50 par, za debelo tiskano pa Din 1.—

PREMOL CEBIA

Gospodinja

Išče mesto pri dobrem gospodu event. vdovec s dvema ali tremi otroki. Vajeja je vseh hišnih del kakor tudi šivanja. Po udbe prosil na upravo lista pod »Dobra gospodinja«.

Kontoristinja

vešča vseh pisarniških del ter obvlada perfektno hrvaški in nemški jezik išče primerne mesto v pisarni. Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. Po udbe prosil na upravo lista pod »Marljiva«.

Dobro znana

tvrdka

kupuje vsako množino bukovega oglja in suhih bukoveh drv. Ponudbe: casa postaje 341, Trieste